

१३ व्या वित्त आयोगाकडून अर्भक मृत्यू दर कमी करण्यासाठी बाल उपचार केंद्रास सन २०२२ ते २०२४ पर्यंत मुदतवाढ देऊन त्यासाठी लागणाऱ्या रु. ४७७.६० लक्ष इतक्या अनुदानास प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत.

**महाराष्ट्र शासन**  
**सार्वजनिक आरोग्य विभाग**  
**शासन निर्णय क्रमांक: बीयुडी -१२२१/प्र.क्र.३३/२१/आरोग्य-७**  
१० वा मजला, गो. ते. रुग्णालय संकूल इमारत,  
नवीन मंत्रालय, मुंबई - ४००००१.  
दिनांक : २२ जुलै, २०२२.

**वाचा:-**

अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा, राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे यांचे पत्र क्र. राकुक्का/बाल आरोग्य-१५क/बाल उपचार केंद्र सुरु ठेवणेस मान्यता मिळणेबाबत-१३ वा वित्त आयोग/४२८५९-६१/२०२२, दिनांक ०६.०६.२०२२.

**प्रस्तावना:-**

१३ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार अर्भक मृत्यूदर कमी करण्यासाठी विभागास एकूण रु. ३६७.०० कोटी इतके अनुदान मंजूर आहे. सदर अनुदानाच्या विनियोगाची कार्यवाही सुरु आहे. सदर मंजूर झालेल्या बाबींपैकी काही बाबी वगळण्यात / रद्द करण्यात आलेल्या असून त्यामुळे अंदाजित एकूण रु. ३२.६९ कोटी बचत होत आहे. तसेच १३ व्या वित्त आयोगांतर्गत प्राप्त झालेल्या निधीवरील व्याजापोटी जमा झालेली एकूण रु. ३२.१५ कोटी इतकी रक्कम आहे. अशाप्रकारे या बचतीमधून नवीन बाबींसाठी एकूण रु. ५६.६० कोटी इतक्या रकमेच्या प्रस्तावास मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्चस्तर संनियंत्रण समितीने दिनांक १६.११.२०२१ रोजीच्या बैठकीत दिलेल्या मान्यतेच्या अनुषंगाने शासन निर्गमित करण्यात आले आहेत.

१३ व्या वित्त आयोगांतर्गत बाल उपचार केंद्र कार्यरत करण्यासाठी सन २०१५-१६ मध्ये रु. ३३४.८० लक्ष व सन २०१७-१८ मध्ये रु. २७४.८० लक्ष असा एकूण रु. ६०९.६० लक्ष इतका निधी मंजूर केला होता. या निधीमधून अर्भक मृत्यु जास्त असलेल्या गडचिरोली, नंदूरबार, नाशिक, पालघर, चंद्रपूर, यवतमाळ, पुणे, धुळे, गोंदिया व ठाणे या १० जिल्ह्यातील ३० तालुक्यांमध्ये डिसेंबर २०१५ पासून बाल उपचार केंद्र स्थापन करून कार्यान्वित करण्यात आलेली आहेत. सदर तालुके अर्भक मृत्युदर जास्त असलेले असून दुर्गम भागात आहेत व तेथे कुपोषणाचे प्रमाण जास्त आहे. त्यामुळे येथे बाल उपचार केंद्रांची फार आवश्यकता आहे. तसेच एसआरएस बुलेटिन २०१८ नुसार ५ वर्षाखालील बालमृत्युचा दर २०१७ च्या तुलनेत १ ने वाढून २२ वर आलेला आहे. राज्यात कोविड-१९ चा प्रादुर्भाव अद्याप कायम असल्याने आरोग्य सेवांच्या योजनांवरही त्याचा परिणाम झाला आहे. अशा परिस्थितीत कुपोषित बालकांना वेळेत दाखल करून उपचार देणे आवश्यक आहे. त्यामुळे आता शिल्लक असलेल्या

रु. ८.२४ कोटी पैकी रु. ४७७.६० लक्ष इतकी रक्कम बाल उपचार केंद्रास देण्यात येणाऱ्या मुदतवाढीमुळे लागणाऱ्या खर्चास उपलब्ध करून देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

### शासन निर्णय :-

१३ व्या वित्त आयोगांतर्गत यापुर्वी मंजूर केलेल्या कृती आराखड्यानुसार काही घटकांमध्ये संख्या / संस्था यांची वाढ व नव्याने काही घटक प्रस्तावित करण्यात येऊन त्यापैकी काही घटक खरेदी करण्यात आलेले असून सदर घटकांमधील रक्कम शिल्लक असल्यामुळे सदर ३० बाल उपचार केंद्रे सन २०२२ ते २०२४ या कालावधीत सुरु ठेवण्यास याद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच त्यासाठी लागणाऱ्या रु. ४७७.६० लक्ष एवढ्या अनुदानाच्या वितरणास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर प्रशासकीय मान्यता ही खालील अटींच्या अधीन राहून देण्यात येत आहे. :-

- १) सदर साहित्य सामुग्रीच्या खरेदीची आवश्यकता / मागणी याची शहानिशा / खातरजमा करण्यात यावी. त्यानंतरच सदर बाबींच्या खरेदीसाठी निविदा प्रक्रिया/ GEM Portal वर राबविण्यात यावी.
- २) सदरहू साहित्य सामुग्रीची खरेदी विनिर्देश गरजेनुसार व अद्ययावत असल्याची खातरजमा करण्यात यावी. खरेदी करावयाच्या बाबींचे तांत्रिक विनिर्देश (Technical specification) संबंधित तज्ञांनी (तांत्रिक समिती / अधिकारी) यांनी मान्य केलेल्या विनिर्देशानुसार असावेत. तसेच, सदर तांत्रिक विनिर्देश (Technical specification) हे कोणत्याही विशिष्ट कंपनीला फायदा होईल अशा रितीने तयार केलेले नसल्याबाबत खातरजमा करण्यात यावी. पीआयपी मध्ये मंजूर असलेल्या बाबींच्या तांत्रिक विनिर्देशानुसार मागणीपत्र पाठविण्याची जबाबदारी संबंधित कार्यक्रम प्रमुखांची राहिल. प्रस्तावातील समाविष्ट असलेल्या बाबींचीच खरेदी करण्यात यावी.
- ३) शासन निर्णय, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्र. भांखस-२०१४/प्र.क्र.८२/भाग-III/ उद्योग-४, दिनांक १ डिसेंबर, २०१६ अन्वये प्रसिध्द करण्यात आलेल्या शासकीय विभागांनी करावयाच्या कार्यालयीन खरेदीसाठीच्या कार्यपद्धतीची सुधारीत नियमपुस्तिका यामधील तरतूदीनुसार विहित खरेदी प्रक्रिया राबविण्यात यावी.
- ४) प्रशासकीय मान्यता देताना प्रस्तावित खरेदीचे दर हे अंदाजित आहेत. त्यामुळे खरेदी प्रक्रिये अंती दर निश्चित करण्यात यावा. सदर दर हा बाजार भावापेक्षा कमी असल्याबाबत आणि संबंधित पुरवठादाराने या बाबीचा इतर ठिकाणी ज्या दराने पुरवठा केला आहे, त्या दरापेक्षा जास्त नसल्याबाबत खातरजमा करण्यात यावी.
- ५) खरेदी करण्यात येणाऱ्या बाबींची पुरवठापूर्व / पुरवठानंतर नमुना तपासणी (pre/Post dispatch random sample inspection) करून उचित व योग्य विनिर्देश (specification) असलेल्या वस्तूंचीच खरेदी करण्यात येईल, याची खात्री करण्यात यावी.

- ६) खरेदी करण्यात येणाऱ्या बाबींचा पुरवठा झाल्यानंतर त्यांची साठवणूक व वितरण (storage & distribution) करणे तसेच, पुरवठा साखळी व्यवस्थापन (Supply chain management) आणि वस्तुसूची व्यवस्थापन (Inventory Management) योग्य पध्दतीने करून सदर बाबी विनावापर पडून राहणार नाहीत व त्यांचा विहित मुदतीत वापर होईल, याची दक्षता घेण्यात यावी.
- ७) सदरहू खरेदीसाठी होणारा खर्च १३ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार केंद्र शासनाकडून राज्य शासनास प्राप्त झालेल्या निधीतून भागविण्यात यावा. सदरची खरेदी प्रशासकीय मंजूरीच्या विहित कालावधीत पूर्ण होईल याची दक्षता घ्यावी.
- ८) तसेच, या बाबींच्या खरेदी द्विरुक्ती (Duplication) होणार नाही, याची दक्षता घेण्यात यावी.
- ९) संपूर्ण खरेदी प्रक्रिया राबविताना केंद्रिय दक्षता आयोगाच्या मार्गदर्शक सूचनांचे (CVC Guidelines) तंतोतंत पालन करण्यात यावे.
- १०) सदर बाबीसाठी शासनाच्या वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णय व सूचना याप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी.
- ११) शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्र. विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/भाग-२/२०१३/विनियम, दिनांक १७ एप्रिल, २०१५ सोबतच्या परिशिष्टातील वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८, भाग-पहिला उपविभाग-दोन मधील अ.क्र.४ नियम क्र.७ समोरील स्तंभ क्र.६ येथील अटींची पूर्तता करण्यात यावी.
- १२) खरेदी प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर खरेदी समितीच्या मान्यतेनंतरच पुरवठा आदेश निर्गमित करण्यात यावेत. सदर प्रकरणी सार्वजनिक आरोग्य विभाग शासन निर्णय क्र.खरेदी - २०१६/प्र.क्र.२४०/आरोग्य-८ दिनांक २६ जुलै, २०१७ च्या शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
०३. उपरोक्त अनुक्रमांक १ ते १२ येथे नमूद अटींची पूर्तता करण्याची संपूर्ण जबाबदारी आयुक्त, आरोग्य सेवा व अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय व कार्यक्रम प्रमुख यांची राहिल.
०४. शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्र.विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/१३/विनियम, भाग-२, दिनांक १७ एप्रिल, २०१५ मधील वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका १९७८ भाग-पहिला उपविभाग-दोन मधील अनु क्रमांक ४, नियम क्र. ७ अन्वये अवजारे, किरकोळ साधन सामग्री आणि उपक्रम संच विकत घेण्यास मंजूरी देण्यासाठी प्रशासनिक विभागास पूर्ण अधिकार प्रदान करण्यात आले आहेत.

०५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०७२११४००५७००१७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(वि. ल. लहाने)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

१. आयुक्त आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
२. संचालक, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई.
३. अतिरिक्त संचालक, राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे
४. संचालक, वित्त व लेखा, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई
५. सहसंचालक (अर्थ व प्रशासन), आरोग्य सेवा, पुणे .
६. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
७. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
८. निवडनस्ती ( आरोग्य -७) .